

De tweeling

Ze lopen naast elkaar op de Wagenweg. Het is alsof hun mouwen met een draad langs de volledige lengte aan elkaar zijn gezet. De andere, losse, lichaamsdelen bewegen synchroon. Zoals bij het oversteken: hoofden naar links, hoofden naar rechts, de eerste stap op het zebra-pad met hetzelfde been, en na het bereiken van de overkant, dezelfde opluchting die uit de ontspanning van hun schouders spreekt; het opwippen van de hielen, de stilstand op de stoep. Zelfs de wolkjes uit hun mond hebben precies dezelfde vorm. Alleen als een steentje of een takje bij één van de twee een kleine struikeling veroorzaakt wijken ze uiteen. Nadat het object uitvoerig bekeken is schoppen ze het uit de weg en sjokken ze weer verder, heen en weer als schaatsers in een vertraagde pas de deux. Hoe lang Tom en Gerrie al op deze aarde zijn is niet meer te zien. Als je het wil vragen, kijken ze je zwijgend aan met kleine ogen die drijven in het vocht, omdat de wind altijd zo venijnig over de Wagenweg waait.

De weg loopt dwars door het lintdorp dat in de ooit zo kale vlakte is ontstaan. Vroeger reden hier karren en wagens van de hoofdstad naar de kleinstad en weer terug. Er ontstonden koffiehuisen en smidsen. Later werden dat garages en cafe's, waarvan de eigenaren in hoog tempo wisselden. De enige zaak die altijd in de familie is gebleven is de AWUNH (Alles Wat U Nodig Heeft). Een soort winkel van sinkel. De winkel van Tom en Gerrie.

Wie Tom is en wie Gerrie weet niemand meer. Als je hen roept reageren ze niet, want ze zijn beiden stokdoof. Het is belangrijk ze goed aan te kijken. Als je een kleine ronde mond opzet wijst Gerrie naar Tom en bij een brede mond geeft Tom Gerrie een por.

Tom en Gerrie zijn wezen. Zij hebben alleen elkaar.

“Gedraag je netjes!” Dat riep hun vader, toen hij nog leefde, elke dag. “Klanten zijn geld en zonder geld kun je niet leven.”

Of ze ooit naar hem geluisterd hebben is maar de vraag, want nog voordat de klant zijn rug naar de toonbank gedraaid heeft, blij met een tasje allerlei, begint het gegiechel al. Jerry met een hoog geluid en Tom met een stem in een laag register. Ze maken daarbij gebaren in een door henzelf bedachte taal die bestaat uit een mengeling van klanken en gezichtsuitdrukkingen. Niemand begrijpt er iets van. Eén van de twee wijst naar de benen van de klant, piept en ontbloot twee voortanden. De ander steekt dan twee vingers in zijn neus, beweegt zijn kin vooruit en maakt een geluid dat nog het meest lijkt op dat van een startende brommer.

Ook krijgen ze soms de slappe lach en wijzen naar elkaar, waarop de klanten zich omdraaien, meelachen -niet precies wetend waarom- en nog blijer de winkel verlaten dan anders.

Er was er maar één die hen écht had verstaan. Dat was hun moeder Rosa. Rosa kwam uit de kleinstad. Toen ze door hun vader werd gevraagd om met hem te trouwen had ze gezegd dat het goed was. Op één voorwaarde: dat zij nooit achter de toonbank zou hoeven te staan.

Het duurde niet lang of het hele dorp had dit verhaal gehoord, met veel hoofdschuddens tot gevolg. Een tweeling werd geboren en alles ging voorspoedig.

De jongens, dat waren het, groeiden snel en liepen zelfs nog voordat ze een woord hadden gezegd. Dat ze slecht luisterden weet Rosa aan een sterk karakter. Dat moesten ze wel van haar hebben, die vastbeslotenheid. Het maakte hun vader wanhopig en tenslotte liet hij de opvoeding geheel aan zijn vrouw over.

Elke dag zette Rosa de jongens voor zich neer en gebood hen haar aan te kijken. Ze zag de stralende, pientere ogen, hun lieve glimlach en zou gesmolten zijn als ze “mamma” zouden zeggen. Ze perste haar lippen op elkaar, de jongens deden haar na, ze liet met open mond de a klinken, perste haar lippen weer op elkaar en opende haar mond weer. De jongens volgden voorbeeldig haar

bewegingen, maar een klank kwam er niet uit. Ze lachtten met hoge uithalen om dit vreemde spel. Na een tijd begreep Rosa het. Haar zoons hoorden niets. Ze waren doof.

Ondanks dat het dorp geen geschikte school had, zat Rosa niet bij de pakken neer. In een schuur achterop het land van haar man richtte ze een klein lokaal in met lessenaartjes en een krijtjesbord. Daar leerde ze de jongens lezen en schrijven met behulp van een door haarzelf ontwikkelde methode. Toen de jongens dat beheersten, maakte ze een staalkaart van plaatjes van alle artikelen in de winkel en de plek waar ze opgeslagen waren in het magazijn. De klanten konden de plaatjes aanwijzen en de jongens zochten het bijbehorende artikel op.

Tegen de tijd dat de jongens hun opleiding hadden afgerond en dagelijks meehielpen in de winkel, vond vader dat het wel tijd werd dat Rosa ophield met “die gekkigheid”; ze konden nu zijn prachtwinkel met zijn vieren bedienen.

Maar Rosa hield stand en hielp niet in de winkel, zoals ze haar man voor hun huwelijk had laten beloven. Terwijl haar man en de jongens hele dagen in de winkel werkten, bleef zij de hele dag in de houten schuur die ze nu haar “atelier” noemde.

In het dorp begon de geruchtenmachine weer te gonzen.

‘Die, die..Rosa heeft het hoog in haar bol. Wat die toch de hele dag doet! Ze zit daar maar en plakt stukjes stof op papier. Ze knipt en snijdt in karton en maakt dingen, die ze dan verft in felle kleuren. Drinken of eten kun je er niet van. De papieren met de stukjes stof hangt ze op aan de muren. Ze noemt ze landschappen, maar dan moet je wel heel veel fantasie hebben; de rivieren kriskrassen door het land en de bomen hebben vreemde vormen. Hier en daar een kip die veel te groot is. Zijn eieren nog groter. Of een ezel met één oor en zo klein dat je hem nauwelijks ziet.’

In de kleinstad, een half uur rijden vanaf het dorp, waren echter genoeg mensen die haar “rare” zaken wilden kopen. En het duurde niet lang of ook de warenhuizen in de hoofdstad stuurden hun vrachtwagens langs de Wagenweg.

Af en toe ging Rosa mee naar de hoofdstad, en nam haar intrek op de kunst- en decoratieafdeling waar haar objecten stonden. Ze zat dan op de rechthoekige moderne bank in de open etalage, stil, alsof ze een pop was, maar ondertussen bestudeerde ze het publiek om ideeën op te doen. Van die reisjes kwam ze terug met een gevulde beurs en inspiratie voor de volgende collectie. De dikke beurs stak schrijnend af bij het mager gevulde geldlaasje van haar mans' winkel van sinkel. Er ontstonden spanningen en ruzie. De jongens waren een jaar of veertien toen moeder het huis verliet en definitief haar intrek nam in haar atelier.

Tom en Gerrie verdeelden nu hun tijd tussen de winkel en het atelier. Ze begonnen met kleine reparaties aan winkelspullen; kapotte wekkers, gebarste pollepels, alles werd weer heel en mooi gemaakt. Gerrie maakte heel en Tom maakte mooi. Hun kunstwerkjes gingen in de dorpswinkel gretig over de toonbank soms was iets zo goed gelukt dat ze het namaakten als een nieuw artikel. Wie wilde er niet een goedwerkende klok die ook nog bijzonder was of een pollepel die je verleidde extra lekkere soep te gaan maken?

Behalve Rosa's spullen namen de wagens uit de hoofdstad nu ook regelmatig het werk van Tom en Gerrie mee en stapten de jongens in de vrachtwagens om, net als hun moeder, stil zittend op stoelen, de reacties van de klanten in het warenhuis te bekijken. Rosa bleef voortaan thuis en schilderde op haar atelier alle dagen door.

Vader, die nog steeds de baas in de winkel was en de vrolijke maaksels van zijn vrouw en zonen verkocht, voelde zich op die dagen dagen eenzaam en verlaten. De verkoop liep terug als hij alleen in de winkel stond. Het leek of de klanten hem nauwelijks meer zagen staan. Op een middag dat Tom en Gerrie weer eens in de hoofdstad waren, stapte hij vervuld van woede langs het pad naar het atelier. Na enige tijd kwam hij stil en geslagen weer naar buiten en liep terug naar de winkel. Daar opende hij de kassa, haalde al het geld uit de laatjes en verdween.

Tom en Gerrie, terug uit de stad, liepen overlopend van nieuwe ideeën die ze aan hun moeder kwijt wilden meteen het pad naast de winkel. Ze klopten op de deur.

Omdat er niet open werd gedaan tuurden ze door de ruitjes aan de zijkant van het gebouwtje en zagen toen Rosa zitten in de enige luie stoel die er stond. Ze zwaaiden met hun armen en stootten hoge en lage klanken uit. Maar Rosa bleef bewegingloos, bijna zoals de pop, die in het warenhuis haar klanten bespiedde. De jongens keken elkaar aan en grepen elkaars hand en alsof ze het hadden afgesproken staken ze hun rechterbeen op precies hetzelfde moment uit en daarna hun linkerbeen, en schopten tegen de deur. Dit herhaalde zich net zolang tot de deur openzwaaide, bungelend in half losgeraakte scharnieren. Nog steeds hand in hand en nu ook met de armen stijf tegen elkaar stapten ze naar binnen. Gelijktijdig bukten ze zich om elk een hand van hun moeder te pakken, verlangend naar haar warmte. Haar handen waren ijskoud. Ze keken naar haar gezicht en zagen dat haar ogen open waren en dat er een flauwe glimlach op haar lippen lag. Even vlamde hun hoop op. Ze hadden Rosa wel vaker met open ogen zien dromen. Ze schudden zacht aan haar schouders. Ze reageerde niet. De handen waarmee Tom en Gerrie elkaar vasthielden, draaiden steviger in elkaar, zo stevig dat hun knokkels wit als sneeuw werden. Toen, alsof ze het zo hadden afgesproken voelden ze allebei met hun vrije hand aan Rosas hals. Links en rechts. Ze schudden allebei hun hoofd. Even leek het alsof ze in huilen zouden uitbarsten, maar het bleef bij een zachte brom en een korte piep. Daarna sloten ze haar ogen. Tom het ene en Jerry het andere.

Ze liepen naar de winkel om hun vader het slechte nieuws te brengen, maar vonden niemand. Achter de toonbank hing zijn stofjas en in de verwachting dat er een briefje op de kassa zou zijn achtergelaten liepen ze om de toonbank heen, schouder aan schouder, hun harten gelijkkloppend. Ze vonden de kassalade open en leeg en geen brief. Ze keken elkaar aan en begrepen alles. Nu lieten ze tegelijk hun tranen stromen over hun dode moeder en hun verdwenen vader.

Daarna liepen ze terug naar het atelier en sloten het af. In de jaren die volgden raakte alles overwoekerd door de klimplanten die niet meer werden geknipt.

Tom en Gerrie trokken hun stofjassen aan en gingen hand in hand achter de toonbank staan, een geweer eronder voor het geval hun vader terug zou komen. Maar die kwam niet en zo werden ze oude mannen, voor eeuwig met elkaar verbonden.